

OSNOVNE KARAKTERISTIKE IMOVINSKOG KRIMINALITETA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Zvonimir Dujmović

Pregledni članak

Fakultet kriminalističkih znanosti
Zagreb

UDK: 343.9

Sažetak

Imovinski kriminalitet kao problem prelazi nacionalne granice i remeti ekonomski, društveni i kulturni razvoj društva.

Analiziraju se osnovni pojavni oblici imovinskih krivičnih djela te njihov utjecaj na pristup suzbijanju. Pomoću utvrđenih pokazatelja (o karakteristikama imovinskog kriminaliteta) provjeravane su teze da karakteristike imovinskog kriminaliteta utječu na organizaciju i pristup suzbijanju, a posebno da je potreban strateški pomak težišta djelovanja policije s kriminalističke obrade u pravcu kriminalističke kontrole i prevencije.

Posebno su proučavana tipična obilježja imovinskog kriminaliteta: asovnost, neprikrivanost imovinskog kriminaliteta, anonimnost počinioca, tragovi, utjecaj protoka vremena od izvršenja djela na uspješnost otkrivanja počinioca, te sami počinioci.

Zaključak razmatranja jest da bi strateški pomak u organizaciji i djelovanju doveo policiju i društvo u cjelini u ofenzivniju, operativniju i strateški povoljniju poziciju u odnosu na počinitelje imovinskih krivičnih djela.

Ključne riječi: imovinski kriminalitet, osnovne karakteristike, sprečavanje, suzbijanje, policija.

1. UVOD

Kriminalitet sve više postaje glavni problem nacionalnih i međunacionalnih dimenzija s povratnim djelovanjem i razgranavanjem, koji prelazi nacionalne granice, remeteći ekonomski, društveni i kulturni razvoj ljudi i ugrožavajući ljudska prava i osnovne slobode.

Ozbiljna prijetnja koju kriminalitet predstavlja za kvalitetu ekonomskog i društvenog razvoja utječe na sve veće zanimanje i brigu za rad krivičnog pravosuđa i najadekvatnije, efikasne i humane metode i sredstva za suzbijanje kriminaliteta.

Kriminalitet i razvoj postao je predmet stalne pažnje međunarodnih organizacija, posebno organizacija Ujedinjenih naroda koja kroz svoja tijela nastoji razviti jedan integrirani pristup s mnogo efikasnijim preventivnim strategijama i poboljšanim radom sistema krivičnog pravosuđa.

U posljednja dva desetljeća, države i međunarodne organizacije konstatirale su da su svi oblici krivičnih djela znatno porasli. Izvještaj o drugoj svjetskoj anketi Ujedinjenih naroda o tendencijama kriminaliteta, funkcioniranju sistema krivičnog pravosuđa

¹ Ovaj rad je dio projektnog zadatka istraživanja "Utjecaj socijalnih činilaca na razvoj kriminaliteta u Hrvatskoj (glavni istraživač Dr Mladen Singer), koje financira Ministarstvo znanosti, tehnologije i informatike, a realiziraju ga Fakultet za defektologiju - Sveučilišta u Zagrebu i Fakultet kriminalističkih znanosti Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske.

i strategijama u oblasti prevencije zločina (Report ..., 1989.) pokazao je da su se teška nasilnička krivična djela udvostručila (Leone, Zvekić, 1987.), dok su se djela protiv imovine udvostručila. Delikti protiv imovine, a naročito krađe, karakteristične su za razvijene zemlje, dok nasilnički kriminalitet ima više tendenciju prisutnosti u zemljama u razvoju. Postotak krvnih delikata koji je visok u svim zemljama u razvoju stabilizirao se u razdoblju od 1970. do 1980. godine, dok su se u industrijaliziranim zemljama krađe i prijevare veoma povećale (Leone, Zvekić, 1989.).

Različite vrste krivičnih djela pokazuju velike razlike u pojedinim regijama svijeta, ali ako promatramo krađu koja predstavlja 72% od ukupnog otkrivenog kriminaliteta primijetit ćemo da je krađa u većini zemalja i regija na prvom mjestu. Ukupan prosječan udio krađa u ukupnom prijavljenom kriminalitetu u sedmom desetljeću ovog stoljeća povećao se za 22% (Leone, Zvekić, 1987.). Dokumenti tijela UN koja se bave kriminalitetom i razvojem, a posebno autori koji se bave tim problemom (Essays, 1990.), polaze od tvrdnje da se može smatrati dokazanim da ekonomski razvoj potiče rast privrede, industrijalizaciju, urbanizaciju, proizvodnju i uvoz dobara, proširenje znanja i stvaranje novih potreba, ali stvara u čitavoj zajednici ili u njenom jednom dijelu pojave društvene neprilagođenosti, velike bijede i nasilja koje vode do uočljivih manifestacija obične ili organizirane delinkvencije i terorizma. Međutim, teoretska građa koja bi ukazivala na procese razvoja koji utječu na kriminalitet je oskudna te ostaje otvorena za neka daljnja istraživanja.

I dokument za radnu raspravu na Šestom kongresu UN o prevenciji zločina i tretmanu prijestupnika održanom u Caracasu 1980. godine sadrži konstataciju: "U ovom momentu niti je moguće, niti izvedivo, ustanoviti opće uzorčne veze između "kriminaliteta" i ravoja jer su oba koncepta vrlo dinamična i za njih nema preciznih opće prihvaćenih i standardiziranih indikatora.

Međutim, u porastu je svijest o izvjesnim promjenama u društveno- ekonomskoj strukturi i kulturnim društvenim modelima koji rezultiraju iz ekonomskog rasta i mijenjanja društva, što bi moglo utjecati na pojavu devijacija i kriminaliteta. Zapravo, kriminalitet se može poticati takvim popratnim pojavama razvoja kao što su raspadanje obitelji, brza i neplanska urbanizacija, diferencijalne sektorske stope rasta (npr. obrazovanje i zapošljavanje; rast populacije, proizvodnje hrane i izgradnja stambenih objekata), nejednakost u raspodjeli dohotka, društvena mobilnost i kidanje tradicionalnih veza" (Šesti kongres).

Iz suočenja s takvim stanjem gdje nema globalnih teorija i za kriminalitet i za sam razvoj, svrsishodno je privremeno spustiti težište istraživanja s globalno cjelovitog pristupa na niži nivo: na oblikovanja teoretskih pojmova i metoda te izvođenje precizno vremenskih i mjesno lociranih istraživanja. Pritom i dalje ostaje prisutna hipoteza da su promjene oblika i nivoa kriminaliteta na neki način definirane povezanošću s procesima socijalne transformacije (Matjaž, 1991.).

1.1. Neka istraživanja utjecaja razvijenosti na kretanje kriminaliteta na području bivše Jugoslavije

Područje bivše Jugoslavije po učestalosti i tipu kriminaliteta veoma je nejedinstveno i nehomogeno. Prema istraživanjima dr. Ankice Hošek (Hošek, 1991.) imovnski i njima srodni delikti učestaliji su u najrazvijenijim krajevima (Slovenija i Hrvatska), krvni u srednje razvijenim (Srbija), dok je najmanja učestalost kriminala uopće u najnerazvijenijim krajevima bivše Jugoslavije.

Rezultate drugog istraživanja pod nazivom - "Razvoj i kriminalitet u Jugoslaviji" objavio je Uglješa Zvekić kao prilog u knjizi Eseji o kriminalitetu i razvoju (Essays..., 1990.).

Istraživačka grupa je pokušala različitim parametrima i vremenskom analizom dinamike kretanja broja raznih kažnjivih djelovanja otkriti moguće povezanosti između razvoja i kriminaliteta. Na osnovi

dobivenih rezultata autori tvrde da, globalno gledano, niti brzi ekonomski razvoj niti na drugoj strani razdoblje recesije nisu bitno utjecali na opseg kriminaliteta u bivšoj Jugoslaviji. Za analizu su uzeti statistički podaci iz godine 1973., 1980. i 1986. Detaljnija analiza je pokazala da imovinski kriminalitet više slijedi trend razvoja, odnosno recesije. U kriznom razdoblju broj tih kažnjivih djela vidno se povećava. To slijedi i povratništvo koje je tijesno povezano s tom vrstom kriminaliteta. Ostali klasični oblici kažnjivih djela nisu toliko vezani za razvoj.

Da bismo mogli realno procijeniti značenje ukupnog kriminaliteta na području Republike Hrvatske i udjela imovinskog kriminaliteta prikupili smo policijske statističke pokazatelje o prijavljenim krivičnim djelima na području Republike Hrvatske (tablica 1. i 2.) u razdoblju od četrnaest godina (1977.-1990.).

Iz tablica je vidljiv opseg kriminaliteta i udio imovinskog u ukupnom kriminalitetu, postotak krivičnih djela s nepoznatim počiniocem te broj krivičnih djela na kraju godine s nepoznatim počiniocem.

1.2. Opseg i kretanje kriminaliteta u Hrvatskoj

U tablici 1. prikazane su apsolutne vrijednosti broja prijavljenih krivičnih djela na području Republike Hrvatske u razdoblju od 1977. do 1990. godine, te verižni indeks kretanja. Verižni indeks kretanja prijavljenih krivičnih djela pokazuje izrazitiji trend porasta kriminaliteta od 1978. godine do 1986. godine. Pad broja prijavljenih krivičnih djela

zabilježen je 1978. (-5%), 1987 (-1%), 1988. (-6%) i 1990. (-4%).

Određeniju sliku pružaju nam bazični indeksi kretanja kriminaliteta. U razdoblju od 1977. do 1990. godine broj prijavljenih krivičnih djela porastao je za 25,6%.

U tablici 2. prikazano je kretanje imovinskog kriminaliteta. Trend kretanja uočavamo na osnovi bazičnih indeksa. Imovinski kriminalitet u razdoblju od četrnaest godina porastao je 47% što je rezultat porasta imovinskog kriminaliteta u deset od četrnaest promatranih godina. Udio imovinskog kriminaliteta porastao je sa 62% u 1977. godini na 73% u 1990. godini. Time je dostignut udio imovinskog kriminaliteta u ukupnom svjetskom kriminalitetu 80-ih godina.

Pored tendencije porasta opsega imovinskog kriminaliteta naglašena je i tendencija smanjenja istraženosti (otkrivenosti počinioca) imovinskih krivičnih djela (1988. g. 46%, 1989. g. 48%, 1990. g. 56%).

Tendencija porasta opsega i pada stope istraženosti zabilježene su u nekim zemljama zapadne Europe već sedamdesetih godina (Krainz, 1991.). Jedna od mogućih reakcija na problem jest dublja analiza i istraživanje imovinskog kriminaliteta pri čemu se upotrebljava i policijska i pravosudna statistika. Na osnovi takve analize prikupljeni su polazni podaci za istraživanje osnovnih karakteristika imovinskog kriminaliteta u Hrvatskoj. Nova istraživanja trebalo bi nadopuniti prikupljanjem podataka o kriminalnoj taktici i tehnicima samih počinioca - intervjuom počinioca, analizom slučaja.

Tablica 1
Prijavljena krivična djela na području Republike Hrvatske u razdoblju od 1977. do 1990. godine

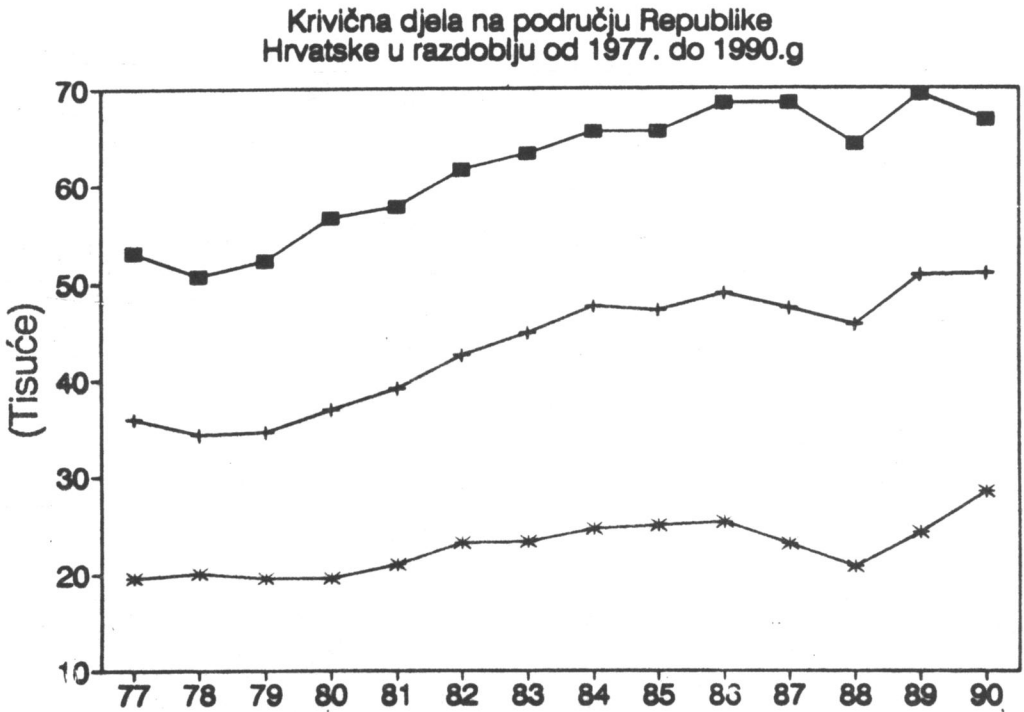
Godina	Ukupno prijavljeno		Krivična djela s nepoznatim počiniocem		Krivična djela kod kojih je počinitelj na kraju godine ostao nepoznat		Krivična djela s naknadno otkrivenim počiniocem	
	ap.	ver. ind	ap.	%	ap.	%	ap.	%
1977.	53.132		35.908	67,6	19.587	36,8	16.321	45,4
1978.	50.675	95	34.308	67,7	20.131	39,7	14.177	41,3
1979.	52.367	103	34.484	65,8	19.592	37,4	14.892	43,2
1980.	56.661	108	36.883	65,0	19.606	34,6	17.277	46,8
1981.	57.819	102	39.013	67,5	21.061	36,4	17.952	46,0
1982.	61.720	106	42.617	69,0	23.175	37,5	19.442	45,6
1983.	63.344	102	44.942	70,9	23.389	36,9	21.553	47,9
1984.	65.493	103	47.636	72,7	24.657	37,6	22.979	48,2
1985.	65.507	100	47.204	72,0	24.948	38,1	22.256	47,1
1986.	68.477	104	48.917	71,4	25.334	37,0	23.583	48,2
1987.	68.378	99	47.463	69,4	23.075	33,7	24.388	51,4
1988.	64.241	94	45.708	71,1	20.823	32,4	24.885	54,4
1989.	69.350	108	50.828	73,3	24.222	34,9	26.606	52,3
1990.	66.737	96	51.008	76,4	28.399	42,6	22.609	44,3

Izvor podataka za ovu i slijedeće tablice su statistički podaci MUP-a Republike Hrvatske

Tablica 2
Prijavljena krivična djela na području Republike Hrvatske u razdoblju od 1977. do 1990. godine

Godina	Ukupno prijavljeno		Krivična djela s nepoznatim počinitocem		Krivična djela kod kojih je počinilac na kraju godine ostao nepoznat		Krivična djela s naknadno otkrivenim počinitocem	
	ap.	ver. ind	ap.	%	ap.	%	ap.	%
1977.	333237		29713	89,4	18772	56,5	10941	36,8
1978.	32823	99	30006	91,4	19384	59,0	10622	35,4
1979.	33723	102	30738	91,1	18808	55,8	11930	38,8
1980.	35484	105	32067	90,4	18795	53,0	13272	41,4
1981.	38058	107	34467	90,6	20437	53,7	14030	40,7
1982.	43631	109	37653	90,4	22500	54,0	15153	40,2
1983.	43891	105	39742	90,5	22775	51,9	16967	42,7
1984.	46522	106	42398	91,1	24063	51,7	18335	43,2
1985.	46498	100	42170	91,0	24246	52,1	17924	42,5
1986.	48165	103	43458	90,2	24581	51,0	18877	43,4
1987.	45953	95	41342	90,0	22268	48,4	19074	46,1
1988.	43075	94	39593	91,9	19999	46,4	19594	49,5
1989.	49042	114	45217	92,2	23416	47,7	21801	48,2
1990.	48919	100	45960	93,9	27308	55,8	18652	40,6

Grafikon 1

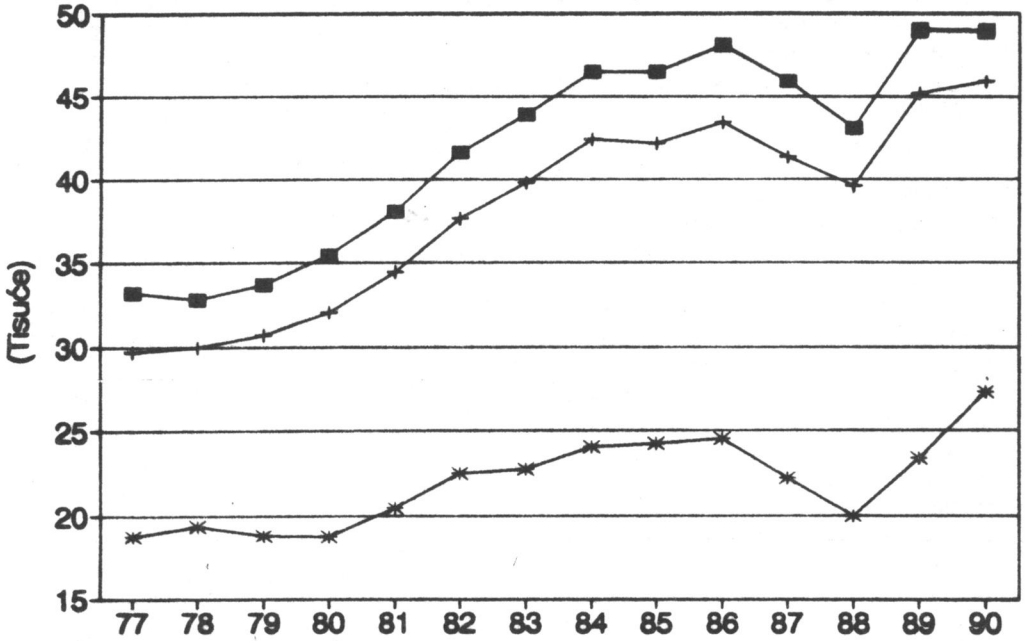

Legenda:

- Ukupno prijavljena krivična djela
- + Krivična djela s nepoznatim počiniocem u trenutku otkrivanja djela
- * Krivična djela s nepoznatim počiniocem na kraju godine

Grafikon 2

Imovinska krivična djela na području RH u razdoblju od 1977. do 1990.g.

Legenda:

- Ukupno prijavljena krivična djela protiv imovine
- + Krivična djela s nepoznatim počiniocima u trenutku otkrivanja djela
- * Krivična djela s nepoznatim počiniocima na kraju godine

2. KRIVIČNOPРАВNA ЗАШТИТА ИМОВИНЕ

Imovina je pojam koji ima ekonomsko, pravno i knjigovodstveno značenje. Imovina je u ekonomskom smislu skup dobara koja pripadaju određenom subjektu, a u pravnom smislu skup subjektivnih imovinskih prava nekog subjekta. Imovina kao knjigovodstvena kategorija sastoji se od dva samostalna dijela: jedno su prava (aktiva), a drugo obveze (pasiva) (Vedriš, 1977.).

Zaštita imovine obuhvaća zaštitu stvari (predmeta) i zaštitu imovinskih prava i interesa, a ostvaruje se u najvećoj mjeri pravilima građanskog (imovinskog) i privrednog prava. Zaštita imovine primjenom krivičnih sankcija ostvaruje se kad je do povrede ili ugrožavanja imovine došlo upotrebom sile, prijetnje, obmane, iznude, ucjene ili sličnih društveno opasnih radnji. Krivičnoppravna zaštita imovine ima supsidijarni karakter, ali bez krivičnoppravne zaštite imovine ne može se ostvariti efikasna zaštita imovine. Krivična zaštita ograničena je najčešće na povrede imovinskih prava na pokretnim stvarima, a samo iznimno na nepokretnim. Ovom zaštitom obuhvaćene su povrede ili ugrožavanja imovina učinjene umišljajem, a iznimno iz nehata (Bačić, Šeparović, 1982.). Ovdje moramo navesti i neke suvremene ideje o potrebi sužavanja granice krivičnoppravne zaštite. Neefikasnost krivičnoppravne zaštite i brojne negativne posljedice krivičnoppravne intervencije postaju sve evidentnije. Ovim problemom posebno su se bavile radikalna kriminologija i abolicionizam, te iako su uopćavale i posebno naglašavale određene probleme u vezi s krivičnopravnom zaštitom, doprinijeli su da se tim problemima pokloni više pažnje (Stojanović, 1987.). I kritičari tih orijentacija su također vidjeli te probleme, ali su izlaz tražili u postupnim reformama i usavršavanju krivičnog prava. Danas je proširen stav o potrebi i opravdanosti sužavanja granica krivičnoppravne zaštite, a naročito stav o

potrebi traženja adekvatnijih i boljih načina zaštite imovina i osoba. Niz istraživanja je pokazao neefikasnost i negativne posljedice primjene krivičnog prava i kazne, prije svega kazne lišenja slobode. Posebno su učvršćivanju tog uvjerenja doprinijela istraživanja koja su se bavila tamnim pojasom i povratom (Stojanović, 1987.). Istraživanja tamne brojke ukazala su na izuzetno visoku tamnu brojku i neefikasnost krivičnog prava na planu generalne prevencije, a u vezi s tim i na proces negativne selekcije krivičnog gonjenja i primjene krivičnog prava koje pogađa marginalne slojeve društva.²

Istraživanja pitanja povrata ozbiljno dovode u sumnju mogućnost krivičnog prava na planu specijalne prevencije. Orijentacija koja u prvi plan stavlja resocijalizaciju danas je skoro potpuno napuštena.

Posebno se postavlja pitanje krivičnopavnog uređenja "sitnog" imovinskog kriminaliteta. Prema mišljenju mnogih (Maver, 1987.) krivično je gonjenje nepoštenih kupaca neefikasno, jer je otkriveno samo oko 10% kradljivaca, prodavaonice obavljaju još i dodatnu selekciju prilikom prijavljivanja, tako da je osuđen samo neznatan dio svih počinioca. Zatim treba naglasiti da je krivični postupak skup i polagan, a sudovi koji su već i onako preopterećeni bagatelnim slučajevima i neažurni, bili bi uz dosljedno prijavljivanje svih otkrivenih kradljivaca u prodavaonicama doslovno zatrpani. Problem nije nov. Strani autori većinom su suglasni da je prilikom suzbijanja krađa u prodavaonicama najznačajnija preventiva, ali postoje različiti stavovi o ulozi krivičnog prava u otklanjanju tog kriminaliteta.

Postoje stavovi koji zagovaraju dosljedno krivično gonjenje počinitelja, prijedlozi da se ta djela izdvoje iz krivičnog djela krađe te da se u krivično zakonodavstvo uvede novo krivično djelo - krađa u prodavaonici, a i mišljenje da je krivična obrada tih djela općenito problematična, jer bi bilo moguće

² Opće pitanje odnosa socijalne nejednakosti i formalne pravne jednakosti

dekriminacijom i civilno-pravnim ili administrativnim obradama postići bolje uspjehe. Na Zapadu se krađe u prodavaonicama često gone na prijedlog, pa o oštećeniku ovisi hoće li počinioca prijaviti policiji i sudski ga goniti. Ponegdje (npr. u Njemačkoj) postoji kompromisno rješenje - krađa stvari manje vrijednosti goni se na prijedlog, osim ako organ krivičnog gonjenja ocijeni da je radi posebnog javnog interesa gonjenje potrebno poduzeti po službenoj dužnosti. U švicarskom krivičnom pravu krađe u prodavaonicama obuhvaćene su zajedničkim odredbama o krađama, a blaže kažnjavanje i postojanje prijedloga predviđeni su za oduzimanje stvari neznatne vrijednosti iz nužde, nepromišljenosti ili za zadovoljavanje potreba. Još raznovrsnije od materijal-nopravnog jest procesnopravno uređenje, gdje procesni oblici variraju između različitih vrsta sudskog postupka, mandatnog postupka i čistog upravnog postupka (Maver, 1987.).

3. OSNOVNE KARAKTERISTIKE IMOVINSKOG KRIMINALITETA

Imovinski kriminalitet po svojoj brojnosti predstavlja osnovnu masu poznatog (prijavljenog) kriminaliteta, po teškoćama u otkrivanju i dokazivanju osnovni problem suzbijanja kriminaliteta, a učešće maloljetnika i povratnika u izvršenju ovih krivičnih djela utječe na stvaranje društveno negativnog, kriminalnog miljea.

Imovinska krivična djela uz krvne delikte nazivamo i klasičnim kriminalitetom što ukazuje s jedne strane na otpornost ovih krivičnih djela na pokušaje društva da ih iskorijeni, a s druge na pažnju koju je potrebno posvetiti otkrivanju, istraživanju i dokazivanju imovinskih krivičnih djela.

U ovom poglavlju ukazat ćemo na karakteristike imovinskog kriminaliteta koje bitno utječu na organizaciju društva i primjenu mjera i radnji na njenom suzbijanju.

3.1. Masovnost imovinskog kriminaliteta

Imovinski kriminalitet po svojoj brojnosti, odnosno prema udjelu u ukupnom prijavljenom kriminalitetu čini osnovnu masu prijavljenog kriminaliteta. U razdoblju od 1988. do 1990. godine policija je na području Republike Hrvatske poduzimala operativne radnje i mjere povodom 141.036 imovinskih krivičnih djela što je 70,4% od ukupno prijavljenog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj. Krivična djela u stvarnosti postoje kao konkretni događaji, međutim, njihov zbroj daje jednu novu kvalitetu. Prema tome, imovinski kriminalitet promatramo kao zbroj imovinskih krivičnih djela na određenom području u određenom vremenskom razdoblju, ali i kao masovnu pojavu. U razrješavanju imovinskih krivičnih djela polazimo od konkretnih krivičnih djela, ali poduzimamo mjere i radnje koje su rezultat odgovora na zajedničke karakteristike imovinskih krivičnih djela na širem području u određenom vremenskom razdoblju.

Tablica 3.

Ukupan kriminalitet i krivična djela protiv društvene i privatne imovine na području Republike Hrvatske u razdoblju od 1988. do 1990. godine

Godina	Ukupan broj krivičnih djela		Krivična djela protiv društvene i privatne imovine	
	ap.	%	ap.	%
1988.	64.241	100	43.075	67,0
1989.	69.350	100	49.042	70,7
1990.	66.737	100	48.919	73,3

3.2. Neprikrivenost imovinskog kriminaliteta

Način izvršenja imovinskih krivičnih djela i zainteresiranost oštećenih osoba za otkrivanje i razjašnjavanje bitno utječu na stupanj otkrivenosti postojanja imovinskih krivičnih djela. Za oko 72% imovinskih krivičnih djela saznaje se od samih oštećenih.

Za izvršeno imovinsko krivično djelo policija najčešće saznaje od oštećenog. Međutim, u trenutku saznanja za krivično djelo nisu poznati podaci o identitetu počinioca. Za razliku od situacije kod imovinskog kriminaliteta ne saznaje se za izvršenje krivičnog djela - velik je tamni pojas, ali su kod poznatog kriminaliteta najčešće poznati počinioci.

Tablica 4.

Imovinska krivična djela prema načinu saznanja

Godina	Ukupno krivičnih djela iz glave XIII		Prijava oštećene			
			osobe		poduzeća	
	ap.	%	ap.	%	ap.	%
1988.	43.075	100	25.276	58,7	5.408	12,5
1989.	49.042	100	28.254	57,6	6.204	12,6
1990.	48.919	100	30.182	61,7	5.792	11,8

Tablica 4. - nastavak

Godina	Prijava neoštećene				Prijava policije, drugih tijela uprave i ostalo	
	osobe		poduzeća		ap.	%
	ap.	%	ap.	%		
1988.	41112	9,5	112	0,2	5.408	12,5
1989.	5311	10,8	123	0,2	6.204	12,6
1990.	5275	10,8	237	0,5	5.792	11,8

3.3. Anonimnost počinioca

Veoma je mali broj krivičnih djela (2% od ukupnog broja imovinskih krivičnih djela) kod kojih je počinitelj uhićen prilikom izvršenja djela. Također je mali broj počinioca poznat neposredno nakon saznanja za imovinski delikt (u 8% slučajeva). Masovnost i neprekrivenost imovinskog krimi-

naliteta s jedne strane te mali postotak poznatih počinioca neposredno nakon saznanja za krivični događaj zahtijeva od tijela policije velika naprezanja - poduzimanje čitavog niza operativnih mjera i radnji radi pronalaženja počinioca. Usprkos tome na kraju godine veliki postotak imovinskih krivičnih djela ostaje s nepoznatim počiniocem (oko 49%).

Tablica 5.

Imovinska krivična djela na području RH u razdoblju od 1988. do 1990. s obzirom je li poznat počinioc.

Godina	Ukupno krivičnih djela	Krivična djela s poznatim počiniocem		Krivična djela s nepoznatim počiniocem	
		uhićen od strane policije	u momentu saznanja za djelo	ap.	%
1988.	43.075	980	2.558	39.593	91
1989.	49.042	1.130	2.754	45.217	92
1990.	48.919	873	2.109	45.960	93

Tablica 5. - nastavak

Godina	Krivična djela s naknadno otkrivenim počiniocem		Krivična djela s nepoznatim počiniocem na kraju godine	
	ap.	%	ap.	%
1988.	19.594	49	19.999	46
1989.	21.801	48	23.416	47
1990.	18.652	40	27.308	55

3.4. Što se može očekivati od kriminalističke obrade imovinskih krivičnih djela?

Glavna aktivnost suda u krivičnom postupku jest utvrđivanje činjeničnog stanja potrebnog za odlučivanje, a ono se utvrđuje pomoću dokaza i treba odgovarati "materijalnoj" istini (Grubiša, 1980.).

Put kroz mehanizme državne represije počinje, prije svega, u policiji. Policija ima ulogu otkrivanja i sprečavanja. Budući da u tom smislu "pokriva teren" praktično je jedini mehanizam koji se osjeća odgovornim za sve što se događa. Ni od koga drugog, osim od policije, nitko ne traži objašnjenja o trenutnim negativnim pojavama i događajima jer se svaki mehanizam krivičnog pravosuđa može već a priori braniti kako još nije primio prijavu, zahtjev, prijedlog, optužnicu itd. Zato je policija uvijek ta koja stvarno odlučuje ne samo o

opsegu već i o vrsti rada svih drugih mehanizama krivičnog pravosuđa (Pečar, 1991.).

Danas se razjašnjavanje imovinskog kriminaliteta još uvijek pretežno obavlja kriminalističkim obradama povodom sumnji o postojanju pojedinačnog krivičnog djela (Dujmović, 1991.), a rjeđe je usmjereno prema općoj sumnji o izvršenom krivičnom djelu (sredine, osobe i kriminalne grupe). Takva strateška orijentacija policije na već izvršeni delikt (krivični događaj) zaslužuje posebnu analizu. Međutim, na ovom mjestu samo ćemo ukazati na dvije bitne karakteristike. Prva, u trenutku saznanja za krivični događaj počinitelj je u 90% slučajeva nepoznat (anoniman). Druga, u slučajevima kada se može na mjestu imovinskog krivičnog djela očekivati pronalaženje tragova obavlja se očevid. Međutim, tragovi rijetko mogu potpuno ukazati na identitet.

Tablica 6.

Podaci o izvršenim uvidajima i vještačenjima

Godina	Ukupan broj kr. djela iz glave XIII KZH kod kojih je izvršen uvidaj	Uvidaj izvršio istražni sudac		Vještačenja
		ap.	%	
1988.	12.811	64	0,5	1.234
1989.	15.557	28	0,2	1.326
1990.	17.938	79	0,4	1.651

Tablica 7.

Struktura izvršenih vještačenja u 1989. godini na području Republike Hrvatske u vezi s krivičnim djelima protiv imovine

Vrsta vještačenja	ap.	%
Daktiloskopska	1.089	85
Fizičko-kemijska	117	9
Alkohola u krvi	44	3
Oruđa	16	1
Rukopisa	9	0,7
Oružja	3	0,2
Toksikološka	2	0,1

Uvidom u tablice 6. i 7. možemo zaključiti da je uviđaj izvršen u 33% prijavljenih imovinskih krivičnih djela, a da se najveći broj vještačenja odnosi na daktiloskopska. Od ukupno izvršenih vještačenja u Republici Hrvatskoj u 1989. godini u vezi s imovinskim krivičnim djelima 85% se odnosilo na daktiloskopska vještačenja. Vještačenjem se došlo do utvrđivanja identiteta ostavioca otisaka u 414 slučaja. Od tog broja u 262 slučaja otisci pristiju su pripadali "domaćim osobama", a u 152 slučaja osumnjičenim osobama (prema podacima Centra za kriminalistička vještačenja MUP-a Republike Hrvatske).

Tragovi koji se pronalaze i osiguravaju najčešće ne mogu poslužiti neposredno za utvrđivanje identiteta počinioca, već se pohranjuju i tek utvrđivanjem identiteta presumptivnog počinioca moguće je korištenje tragova. Prema tome i dalje ostaje, barem kod imovinskog kriminaliteta, velika uloga prikupljanja obavještenja od oštećenih i drugih građana o krivičnom događaju, počiniocu, sumnjivoj osobi, suučesniku, tragovima krivičnog događaja i traganja za otuđenim predmetima.

Međutim, prikupljanje obavještenja samo za pojedinačni događaj i to samo nakon saznanja za njega dovodi policiju u jedan defan-

zivan (nepovoljan) položaj.

Većina oštećenih očekuje od policije da ona poduzme sve moguće mjere i radnje te da im (oštećenom) na taj način pomogne da dođu do izgubljene imovine i otkrivanja počinioca. Međutim, pored ovako velikog broja slučajevima bit će isključeno da se svaki pojedini slučaj istražuje s temeljitošću i savjesnošću koja bi bila poželjna i nužna radi rasvjetljavanja slučaja.

Što je prioritetni zadatak u određenom vremenu i u određenim situacijama utvrđuje nadležni rukovodioc organizacijske jedinice na osnovi sigurnosne procjene i programske orijentacije. Npr. prilikom planiranja, organiziranja i provođenja zadataka daje se prednost vitalnim i pojačano ugroženim objektima i prostorima, društveno opasnijim pojavnim oblicima kriminaliteta, odnosno profesionalnim počiniocima, kriminalnim grupama, kriminalnim žarištima, običnim ali učestalim krivičnim djelima itd.

Zbog toga je važno razvijati i shvaćanje da, u prvom redu, svatko mora biti čuvar svoje imovine (Vršec, 1991.). Policija kao stručno tijelo može pružati stručne savjete o procjeni ugroženosti imovine i mogućnostima sprečavanja izvršenja. Policija također treba ocjenjivati mogućnosti strateškog pomaka

težišta svog djelovanja s kriminalističke obrade u pravcu operativne (kriminalističke) kontrole i operativno - preventivne djelatnosti. Prilikom provođenja kriminalističkih obrada moguća su poboljšanja pri poduzimanju hitnih radnji i mjera, posebno prilikom prikupljanja obavještenja te uviđaja. Sve to zahtijeva prvenstveno usavršavanje redovnog i permanentnog obrazovanja policajaca, posebno rukovodnih djelatnika,

te unapređenje odnosa s javnošću i osiguranje primjene kriminalističke tehnike.

3.5. Protok vremena od izvršenja imovinskog krivičnog djela i uspješnost otkrivanja počinioca

Protokom vremena smanjuje se uspješnost otkrivanja počinioca imovinskog kriminaliteta (tablica 8. i 9.)

Tablica 8.

Prijavljene osobe za izvršena krivična djela na području Republike Hrvatske u razdoblju od 1988. do 1990. godine.

Godina	Ukupno prijavljenih osoba		Osobe poznate u momentu saznanja za djelo	
	ap.	%	ap.	%
1988.	16.519	100	3.597	21
1989.	17.513	100	3.802	21
1990.	13.594	100	2.739	20

Tablica 8. - nastavak

Godina	Osobe uhićene na djelu od strane policije		Naknadno otkrivene	
	ap.	%	ap.	%
1988.	980	6	12.922	78
1989.	1.130	6	13.711	78
1990.	873	6	10.855	79

Tablica 9.

Naknadno otkriveni počinioci imovinskog kriminaliteta s obzirom na vrijeme otkrivanja

Godina	Ukupno naknadno otkriveno	VRIJEME OTKRIVANJA							
		do 1 dan		1 - 3 dana		4 - 10 dana		11 - 30 dana	
		ap.	%	ap.	%	ap.	%	ap.	%
1988.	12.922	2.851	22	978	7	1.779	13	2.483	19
1989.	13.711	3.132	22	988	7	1.867	13	2.755	20
1990.	10.855	10.855	22	796	7	1.506	13	2.340	21

Tablica 9. - nastavak

Godina	VRIJEME OTKRIVANJA							
	1 - 3 mj.		3 - 6 mj.		6 - 12 mj.		preko 12	
	ap.	%	ap.	%	ap.	%	ap.	%
1988.	2.593	20	1.044	8	675	5	519	4
1989.	2.734	20	1.145	8	683	5	407	3
1990.	2.247	20	816	7	490	7	215	2

Tablica 9. prikazuje rezultate kriminalističke obrade imovinskog kriminaliteta, odnosno protek vremena od saznanja za krivični događaj do otkrivanja počinioca. Uspješnost otkrivanja počinioca izražena je neposredno nakon saznanja za događaj (do 1 dan), u razdoblju od 11 do 30 dana, te od jedan do tri mjeseca. Da bismo analizirali ove pokazatelje moramo poći od mjera i radnji koje policija poduzima u kriminalističkog obradi imovinskog kriminaliteta. Neposredno nakon saznanja za krivični događaj težište je na hitnim radnjama i mjerama (izlazak na mjesto događaja, informativni razgovor i intervju, uviđaj, pregled šireg mjesta događaja, korištenje psa tragača, prikupljanje obavještenja od oštećenog, drugih građana). Cilj poduzimanja hitnih radnji i mjera jest prikupljanje činjenica o događaju, da bi se utvrdilo postoji li krivično djelo, te ako postoji koje i tko su počinioci. Rezultati provođenja hitnih radnji i mjera, u pravilu, daju odgovor na pitanja: postoji li krivično djelo, koje, koji tragovi postoje i jesu li upotrebljivi, tko je počinitelj (ako je poznat da li je dostupan).

Ako na osnovi poduzetih hitnih radnji i mjera nije utvrđen identitet počinioca sljedeći dan (dana), težište je na planiranju daljnje kriminalističke obrade. Planira se na temelju raspoloživih informacija - indicija i postavljenih verzija.

Poboljšanja su moguća posebno prilikom poduzimanja hitnih radnji i mjera te pri planiranju rada. Međutim, ostaje osnovno pitanje može li kriminalistička obrada biti osnovni vid djelovanja policije na suzbijanju imovinskog kriminaliteta. Po našem mišljenju prilikom odgovora na to pitanje treba polaziti od toga radi li se o profesionalnim počiniocima ili prigodnim.

Strateški pomak težišta djelovanja policije od obrade prema kriminalističkoj kontroli i prevenciji zahtijeva specijalizaciju posebnih linijskih organizacijskih jedinica za organizirani kriminal i za kriminalističku kontrolu.

3.6. Počinioci

Prema statističkim podacima Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske u razdoblju od 1988. do 1990. godine na području Republike Hrvatske prijavljeno je 141.036 imovinskih krivičnih djela ili godišnje prosječno 47.012. U promatranom trogodišnjem razdoblju 50% prijavljenih imovinskih krivičnih djela ostalo je s nepoznatim počiniocima (vidi tablicu 5). Imovinska krivična djela kod kojih je počinitelj poznat u 69% slučajeva izvršili su pojedinci (od toga su 14% krivičnih djela izvršili maloljetni pojedinci). (Vidi tablicu 10.).

3.6.1. Suučesništvo

Na osnovi izvršenja djela u suučesništvu u sudskoj praksi, a djelomično i u literaturi, zaključuje se o pojačanom stupnju društvene opasnosti djela i počinioca. Taj zaključak u pravilu ne vrijedi kod maloljetnih osoba (Singer, Mikšaj-Todorović, 1989.). U promatranom razdoblju izvršeno je u suučesništvu 21725 krivičnih djela ili prosječno godišnje 7.241 krivično djelo. Dvije trećine krivičnih djela izvršile su u suučesništvu dvije osobe a jednu trećinu tri ili više osoba. 44% krivičnih djela u suučesništvu izvršile su punoljetne osobe, 38% maloljetne osobe, a 17% zajedno maloljetne i punoljetne osobe. U 1990. godini zabilježen je pad broja krivičnih djela izvršenih u suučesništvu punoljetnih osoba, a porastao je broj krivičnih djela koja su izvršili maloljetnici. (Vidi tablicu 11.).

Tablica 10
Imovinska krivična djela s poznatim počiniocem prema izvršilaštvu

Godina	Ukupno kriv. djela s poznatim počiniocem		Počinioci pojedinci			
	ap.	%	punoljetni		maloljetni	
			ap.	%	ap.	%
1988.	23076	100	13121	57	3128	14
1989.	25626	100	14266	56	3557	14
1990.	21611	100	11312	52	3204	15

Tablica 10. - nastavak

Godina	Počinioci u saučesništvu					
	punoljetni		maloljetni		punoljetni i maloljetni	
	ap.	%	ap.	%	ap.	%
1988.	3373	15	2243	10	1211	5
1989.	3495	14	3058	12	1250	5
1990.	2621	12	3106	14	1368	6

Tablica 11.

Imovinska krivična djela s poznatim počiniocem prema izvršilaštvu

Godina	Svega		Punoljetne			
	ap.	%	ap.	%	ap.	%
1988.	6827	100	2582	38	791	12
1989.	7803	100	2526	32	969	12
1990.	7095	100	2003	28	618	9

Tablica 11. - nastavak

Godina	Punoljetni i maloljetni				Maloljetni			
	dvije		3 i više		dvije		3 i više	
	ap.	%	ap.	%	ap.	%	ap.	%
1988.	634	9	577	8	1377	20	866	13
1989.	690	9	560	7	2033	26	1025	13
1990.	720	10	648	9	1979	28	1127	16

3.6.2. Žene kao počinitelji imovinskih delikata

Posebnu smo pažnju obratili na učešće žena među promatranim počiniteljima imovinskih delikata. Okolnost što žene u delinkventnoj populaciji participiraju sa svega 3 do 15%, a u ukupnom broju stanovnika sa oko 50%, u kriminološkoj literaturi predmetom je brojnih, katkada i kontraverznih rasprava i stavova.

Među počiniteljima imovinskih delikata promatranim u ovoj tabeli, osobe ženskog spola participiraju sa svega 6%, dakle relativno upola manje nego što inače participiraju u ukupnom kriminalitetu.

Glede učešća osoba ženskog spola među počiniteljima različitih imovinskih delikata, možemo konstatirati da su razlike među

promatranim varijablama statistički značajne i da je simetrični koeficijent asocijacije osrednje izražen. Počinitelje ženskog spola nalazimo relativno oko dva puta više među počiniteljima krivičnog djela prevare i počiniteljima nekih oblika teške krađe, nego u ukupnom uzorku, dok su relativno oko tri puta manje zastupljene među počiniteljima krivičnih djela iznude, razbojstva i provalne krađe.

Uočena distribucija počinitelja ženskog spola među počiniteljima ovdje promatranih oblika imovinskih delikata, pretežno uvjetovana njihovim fizičkim osobinama. Razumljivo je da su žene manje angažirane na izvršenju imovinskih delikata koji zahtijevaju veći stupanj agresivnosti, fizičkih napora i fizičke konfrontacije, a više kod delikata koji iziskuju stanovitu lukavost.

3.6.3. Bračni status

Obiteljski status može, sa stanovitim oprezom, također biti jedan od elemenata na kojima se temelji zaključak o socijaliziranosti neke osobe.

Oko dvije trećine počinitelja ovdje promatranih krivičnih djela su neoženjeni, više od jedne četvrtine su oženjeni, dok su ostali razvedeni, ili žive u izvanbračnoj zajednici, ili su udovci. Relativno visok udio neoženjenih osoba dijelom je posljedica relativno velikog učešća osoba mlađe dobi među počiniteljima ovih delikata.

Razlike su među promatranim varijablama statistički značajne uz simetričan i osrednje izražen koeficijent asocijacije. Kako se radi o deliktima koji ipak pretpostavljaju jednu sklonost asocijalnom načinu života, razumljiv je i stog aspekta relativno malen udio oženjenih osoba. Ova bi pretpostavka mogla naći svoju potvrdu i u podacima iz ove tabele prema kojima neoženjeni relativno znatno više nego u ukupnom uzorku participiraju među počiniteljima provalne krađe, ali i među počiniteljima krivičnog djela oduzimanja motornog vozila. Oženjene osobe, relativno znatno više participiraju među počiniteljima krivičnog djela obične krađe i krivičnog djela prevare.

3.6.4. Dob počinioca

Osobe mlađe dobi (do 25 godina života) participiraju sa 45% među počiniteljima promatranih delikata.

Kao što proizlazi iz tabele 14, manje ih nalazimo među počiniteljima obične krađe, počiniteljima krivičnog djela iznude i ucjene, te gotovo tri puta manje među počiniteljima krivičnog djela prevare. Naprotiv, znatno više nego u ukupnoj promatranoj masi počinitelja nalazimo ih među počiniteljima krivičnog djela oduzimanja motornog vozila, te relativno nešto više među počiniteljima krivičnog djela razbojstva i provalne krađe. Očito da su mlađe osobe u znatno većoj mjeri nego osobe starije dobi prisutne među počiniteljima delikata koji zahtjevaju okret-

nost, fizičku snagu i izvjesnu sklonost avanturi.

Među počiniteljima različitih vrsta promatranih delikata postoje, obzirom na dob, statistički značajne razlike uz osrednje izražen koeficijent asocijacije.

Već osobe u dobi od 29 do 39 godina relativno znatno više nego u ukupnom uzorku participiraju među počiniteljima krivičnog djela iznude i ucjene, te krivičnog djela prevare. Općenito možemo konstatirati da počinitelji starijih dobnih skupina više nego u ukupnom uzorku participiraju među počiniteljima krivičnog djela prevare, kod delikta koji zahtjeva izvjesno životno iskustvo i domišljatost vezano uz dob. Te su dobne skupine također više prisutne među počiniteljima običnih krađa, koje su mahom prigodne i ne iziskuju fizički napor, agresiju ili posebnu fizičku vještinu.

Možemo konstatirati da je razlika među tim varijablama statistički značajna, a da koeficijent asocijacije ukazuje na dobro izraženu povezanost.

3.6.5. Počinioci i bliža oznaka objekta napada

U tabeli 15. stavili smo osobe prijavljene zbog imovinskih delikata izvršenih oduzimanjem u relaciju prema bližoj oznaci objekta napada. Ukupno smo definirali deset različitih objekata napada.

Utvdili smo da su razlike među promatranim pojavnim oblicima imovinskih delikata i objektima napada statistički značajne, a koeficijent asocijacije simetričan i vrlo dobro izražen.

Inspekcijom tabele 15. možemo, prije svega, uočiti da su preko dvije trećine svih prijavljenih promatrana krivična djela izvršili na štetu svega triju objekata i to: stambenog objekta (34,4%), trgovine (20,4%) i ugostiteljskih i turističkih objekata (10,0%), dok je ostatak od približno trećine prijavljenih krivična djela izvršio na štetu jednog od ostalih sedam objekata navedenih u tabeli. Razlike koje

Tablica 12. Prijavljene punoljetne osobe zbog krivičnih djela protiv imovine prema vrsti krivičnog djela i spolu (1988. - 1990. god.

Član KZH	MUŠKI		ŽENSKI		UKUPNO
	aps.	%	aps.	%	
130/1; 131/2 KRAĐA	22.133	90,8	2.237	9,1	24.370 100,00
131/1; 11 PROVALNA KRAĐA	23.943	97,6	576	2,4	24519 100,00
131/1 12 NAROČITO OPASAN OBLIK TEŠKE KRADE	501	94,0	32	6,0	533 100,00
131/1 13; 131/1 14; 131/1 15; 131/1 16 OSTALI OBLICI TEŠKE KRADE	393	88,9	49	11,4	442 100,00
132/1; 132/2, 133 RAZBOJSTVA I RAZBOJNIČKA KRAĐA	846	97,2	24	2,8	870 100,00
136/1, 3 ODUZIMANJE MOTORNOG VOZILA	3.154	98,7	40	1,3	3.194 100,00
142/1; 142/2 PREVARA	4.758	88,5	616	11,5	5.374 100,00
146/1; 146/2, 147 IZNUDA I UČJENA	92	97,9	2	2,1	94 100,00
UKUPNO	55.820	94,0	3.576	6,0	59.396 100,00

PEARSON

Q (I, J) .1447 HI-KVADRAT 1456.7947

Q (J/I) .3361 STUPANJ SLOBODE 7

Q (I, J) .2404 PR HI-KVADRAT /DF .0000

PEARSON'S

CRAMER'S R

.1547

.1566

Tablica 13

Prijavljene punoljetne osobe zbog krivičnih djela protiv imovine prema vrsti krivičnog djela i bračnom statusu (1988. - 1990. god.)

Član KZH	NEOŽENJEN		OŽENJEN		RAZVED. I ODVOJ.		UDOVAČ		VANBRAČ. ZAJED		UKUPNO	
	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%
KRAĐA	13.074	54,0	8.621	35,6	2.041	8,4	172	0,7	290	1,2	24.198	100
PROVALNA KRAĐA	17.595	72,2	4.221	17,3	2.310	9,5	83	0,3	169	0,7	24.378	100
NAROČITO OPASAN OBLIK TEŠKE KRAĐE	355	66,7	122	22,9	43	8,1	4	0,7	8	1,5	532	100
OSTALI OBLICI TEŠKE KRAĐE	244	55,3	118	26,7	53	12,0	3	0,7	23	5,2	441	100
RAZBOJSTVA I RAZBOJNIČKA KRAĐA	566	65,7	205	23,8	83	9,6	4	0,5	3	0,3	861	100
ODUZIMANJE MOTORNOG VOZILA	2.526	79,4	437	13,7	187	5,9	6	0,2	25	0,8	3.181	100
PREVARA	1.705	32,6	2.331	44,6	108	20,4	83	1,6	37	0,7	5.229	100
IZNUDA I UČJENA	55	59,1	31	33,3	7	7,5	0	0	0	0	93	100
UKUPNO	36.120	61,3	16.086	27,3	5.795	9,9	357	0,6	555	0,9	58.913	100

PEARSON

Q (I/J) .2524

Q (J/I) .2881

Q (I, J) .2703

HI-KVADRAT 4827,0895

STUPANJ SLOBODE 26

PR HI-KVADRAT /DF .0000

PEARSON,S

CRAMER'S R .1431

.2752

Tablica 14

Prijavljene punoljetne osobe zbog krivičnih djela protiv imovine prema vrsti krivičnog djela i dobi (1988. - 1990. god.)

Član KZH	18 - 21		21 - 25		25 - 29		29 - 39		39 - 49		49 I VIŠE		UKUPNO	
	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%
KRAĐA	4.392	18,0	4.921	20,2	3.715	15,2	6.865	28,2	2.605	10,7	1.865	7,6	24.363	100
PROVALNA KRAĐA	6.945	28,3	6.009	24,5	4.197	17,1	5.200	21,2	1.731	7,1	438	1,8	24.518	100
NAROČITO OPASAN OBLIK TEŠKE KRAĐE	158	29,6	122	22,9	87	16,3	116	21,7	39	7,3	11	2,0	533	100
OSTALI OBLICI TEŠKE KRAĐE	125	28,3	88	20,0	66	14,4	105	23,7	35	7,9	28	5,2	442	100
RAZBOJSTVA I RAZBOJNIČKA KRAĐA	219	25,2	231	26,5	151	17,3	203	23,3	44	5,1	82	2,5	870	100
ODUZIMANJE MOTORNOG VOZILA	1.139	35,6	998	31,2	416	13,0	506	15,8	101	3,1	33	1,0	3.193	100
PREVARA	179	3,3	652	12,1	964	18,0	2.156	40,2	1.031	19,2	383	7,1	5.365	100
IZNUDA I UCJENA	8	8,5	15	15,9	26	27,6	40	42,5	3	3,2	2	2,0	94	100
UKUPNO	13.163	22,1	13.036	21,9	9.622	16,2	15.191	25,5	5.589	9,4	2.777	4,6	59.378	100

PEARSON

Q (I / J) .2524

HI-KVADRAT 4827 0895

Q (J / I) .2881

STUPANJ SLOBODE 26

Q (I, J) .2703

PR HI-KVADRAT / DF .0000

PEARSON'S

.2752

CRAMER'S R

.1431

Tablica 15 Prijavljene punoljetne osobe zbog krivičnih djela protiv imovine prema vrsti krivičnog djela i bližoj oznaci objekta napada (1988. - 1990. god.

ŠIFRA OBJEKTA	B L I Ž A O Z N A K A N A P A D A											UKUPNO
	STAMBENI OBJEKT	TRGOVINE	ZANATSKE RADNJE I SERVISI	OBJEKTI U NASELJIMA	UGOST. I TURISTIČKI OBJEKTI	OTVORENI PROSTOR BEZ GRAD. OBJEKATA	OTVORENI PROSTOR S GRAD. OBJEKTIMA	OBJEKTI ZA KULT. OBRAZOV. ISPORT	OSTALI OBJ. DOMAĆINSTVA I POLJOPRIVUDE			
KRAĐA	5.755	5.151	188	1.885	2.076	2.300	2.613	1.205	1.938	23.111	100	
PROVALNA KRAĐA	11.115	5.155	190	3.464	2.174	914	501	1.200	688	25.401	100	
NAROČITO OPASAN OBLIK TEŠKE KRAĐE	157	136	6	37	95	14	4	26	3	478	100	
OSTALI OBLICI TEŠKE KRAĐE	124	107	7	77	42	11	14	18	16	416	100	
RAZBOJSTVO I RAZBOJNIČKA KRAĐA	245	73	9	78	91	62	18	40	11	627	100	
ODUZIMANJE MOT. VOZILA	271	60	10	995	64	57	16	22	411	19.066	100	
PROVALA	1.889	933	189	181	1.121	49	91	399	49	4.901	100	
IZNUDA I UCJENA	35	4	0	5	29	3	14	3	0	93	100	
UKUPNO	19.591	11.619	599	6.722	5.692	3.410	3.271	2.913	3.116	36.933	100	

PEARSON

Q (I / J) .2524

HI-KVADRAT 4827.0895

Q (J / I) .2881

STUPANJ SLOBODE 26

Q (I, J) .2703

PR HI-KVADRAT / DF .0000

PEARSON'S

CRAMER'S R

.2752

.1431

uočavamo između navedena tri objekta obzirom na vrst krivičnog djela kojima su oštećeni u osnovi generiraju statističku značajnost i izražen je koeficijent asocijacije po W. Pearsonu.

Tako su stambeni objekti relativno najviše objekt provalnih krađa, nešto više nego što participiraju u ukupnom uzorku nalazimo ih kod osoba prijavljenih zbog razbojstva, dok su relativno najmanje bili objekt krivičnog djela oduzimanja motornog vozila. Trgovine su relativno najmanje bile objekt napada krivičnog djela razbojstva i prijavljenih zbog krivičnih djela iznude i ucjene, zanatske radnje i servisi relativno četiri puta više su objekt napada krivičnog djela provalne krađe, nego što učestvuju u ukupnom uzorku.

Napadnuti objekti naseljima relativno tri puta više su izloženi radnji izvršenja oduzimanja motornog vozila nego što ti objekti napada participiraju u ukupnoj masi svih promatranih objekata napada. Tu se najvjerojatnije radi o oduzimanju motornog vozila iz otključanih ili zaključanih garaža, te drugih objekata u naselju koji nisu stambeni objekti.

Ugostiteljski i turistički objekti participiraju postotno tri puta više među objektima napada prijavljenih delikata iznude i ucjene,

i relativno dva puta više među objektima napada provalnih krađa, nego u ukupnom uzorku.

Interesantno je napomenuti da se među iznudama i ucjenama oko relativno tri puta više kao oštećeni objekt pojavljuju otvoreni prostor s građevinskim objektima, nego u ukupnom uzorku.

Prema tome, među provalnim krađama pretežu stambeni objekti, kod oduzimanja motornog vozila objekti u naselju, očito garažni prostori, a kod krivičnog djela iznude i ucjene ugostiteljski i turistički objekti, te otvoreni prostori s građevinskim objektima.

3.6.6. Utjecaj alkohola

Najraširenija asocijalna pojava kod počinioca imovinskih delikata jest prekomjerno konzumiranje alkohola. Od prijavljenih počinioca njih 7% je u vrijeme izvršenja djela bilo pod utjecajem alkohola. Imovinski delikti nisu tipični za alkoholičare. Kod imovinskih delikata alkoholizam se više javlja kao motiv, a manje kao posljedica. Većinom se radi o nedostatku novca uz istovremenu neodoljivu potrebu za pićem, što onda vodi imovinskim krivičnim djelima.

Tablica 16. Prijavljene osobe za imovinska krivična djela koje su u vrijeme izvršenja djela bili pod utjecajem alkohola

Godina	Ukupno prijavljenih	Osobe pod utjecajem alkohola	
		ap.	%
1988.	15.286	1.141	7
1989.	16.142	1.043	6
1990.	12.491	994	8

3.6.7. Zaposlenost počinioca

U tablici 17 dat je prikaz prijavljenih osoba za imovinska krivična djela s obzirom jesu li zaposlene, odnosno jesu li zaposlene u oštećenom objektu. Prijavljeni su počinioci u 38% slučajeva bile zaposlene osobe, od toga 18% je zaposleno u objektima koji su oštećeni. Ovi pokazatelji ukazuju na potrebu postavljanja verzija kod kriminalističke obrade: napad je došao izvana - napad je došao iznutra.

3.6.8. Povrat

Povrat je okolnost koja ukazuje na društvenu opasnost počinioca. To je okolnost o kojoj sud mora voditi računa prilikom odmjerenja kazne za novo krivično djelo. Među prijavljenim osobama za imovinska krivična djela na području Republike Hrvatske 22% prijavljenih su povratnici. Od toga 43% su osuđivani jedanput, 18% dva puta te 38% tri i više puta (tablica 18.). Ova karakteristika utječe na organizaciju i korištenje kriminalističkih evidencija. Jedna od mogućih verzija o počiniocu jest da se radi o povratniku.

Tablica 17. Prijavljene osobe za imovinska krivična djela prema zaposlenju

Godina	Ukupno prijavljenih osoba	Radni odnos		Zaposleni u oštećenom
		DA	NE	
1988.	15.286	6.421	8.865	1595
%	100	42	58	24
1989.	16.142	6.512	9.630	635
%	100	40	60	9
1990.	12.491	3.834	8.657	583
%	100	31	69	15

Tablica 18.

Povratnici među prijavljenim osobama za izvršeno imovinsko krivično djelo na području Republike Hrvatske u razdoblju od 1988. do 1990. godine

Godina	Povratnici						Nisu u povratu	
	jedanput		dva puta		više puta		ap.	%
	ap.	%	ap.	%	ap.	%		
1988.	1609	10	691	4	1474	10	11512	75
1989.	1396	9	655	4	1128	7	12963	80
1990.	1220	10	484	4	1127	9	9660	77
Svega:	4225	10	1830	4	3729	8	34135	78

4. OSNOVNI POJAVNI OBLICI IMOVINSKIH DELIKATA

Jedna od karakteristika imovinskih krivičnih djela jest njihova raznolikost. Ova djela se međusobno razlikuju po radnji izvršenja i posljedicama te po drugim elementima kao što su predmet radnje izvršenja, namjera izvršenja i dr. To je dovelo i do vrlo različitih kriterija za zakonsku i znanstvenu unutrašnju sistematiku imovinske grupe krivičnih djela.

Polazeći od interesa kriminalističke metodike, pojavne oblike imovinskih delikata mogli bismo razvrstati:

- s obzirom na počinioca i način izvršenja krivičnih djela na prigodno izvršene delikte i delikte izvršene od profesionalnih počinioca;

- s obzirom na to odakle dolazi napad na delikte kod kojih je do napada došlo izvana ili iznutra;

- prema načinu izvršenja:

- mjestu izvršenja krivičnog djela i namjeni objekta,

- upotrebljenim trikovima,

- stvaranju ili iskorištavanju situacije,

- dolaženju u posjed imovine.

Međutim, za ovaj rad je posebno interesantna podjela pojavnih oblika imovinskih krivičnih djela na četiri osnovne grupacije koje je dao dr. Tomislav Marković (Marković, 1972.).

4.1. Oduzimanje tuđe pokretne stvari

U ovoj grupaciji nalaze se krivična djela kod kojih je objekt (predmet) krađe pokretna stvar, koja se nalazi u pritežanju druge osobe. Počinitelj sam oduzima tuđu pokretnu stvar. Ovisno o tome kako počinioc oduzima tuđu pokretnu stvar razlikujemo oduzimanje tuđe pokretne stvari:

- a) bez upotrebe sredstava za provaljivanje (krađe, teške krađe - osim provala, sitno djelo krađe),

- b) uz upotrebu sredstava za provaljivanje (provalna krađa),

- c) džepna i druge opasne krađe,

- d) uz upotrebu sile ili prijetnje (razbojnička krađa, razbojništvo).

4.2. Navođenje na djelatnost protiv vlastitih imovinskih prava i interesa

U ovoj grupaciji nalaze se imovinska krivična djela kod kojih sama žrtva (oštećenik) poduzima (ili ne poduzima) neku činidbu, na štetu svoje imovine i imovinskih prava. Ali oštećeni je na takvo postupanje naveden obmanom, zloupotrebom povjerenja, prinudom. Tri su osnovne podgrupe: a) prijevarena, b) zloupotreba povjerenja, utaja, c) iznuda, ucjena.

4.3. Ugrožavanje imovine

U ovoj grupaciji su krivična djela kojima se ugrožava imovina. Počinioci ovih krivičnih djela nemaju namjeru pribavljanja protupravne imovinske koristi. Kao ugrožena imovina može se pojaviti tuđa stvar, pokretna stvar, te tuđe vozilo na motorni pogon. Ova krivična djela se izvršavaju: a) oduzimanjem ili prisvajanjem tuđe pokretne stvari; b) oštećenjem ili uništenjem tuđe stvari; c) oduzimanjem tuđeg vozila na motorni pogon.

4.4. Prikrivanje

Prikrivanje se javlja kao prateći delikt uz imovinske delikte. Kod prisvajanja imovine uvijek je teško skriveno "realizirati", novčiti robu, a upravo tu ulogu preuzimaju prikrivači. Prikrivači često naručuju baš određenu robu, unaprijed obećavaju da će je otkupiti, brinu se za uništenje ili zamjenu znakova na robi kako ne bi bila identificirana kao ukradena roba. Kriminalistički gledano prikrivači su indirektno potstrekači imovinskih delikata, naročito kad su počinioci maloljetnici ili povratnici. (vidi tablice 19, 20, 21 i 22.).

5. PRISTUP SUZBIJANJU IMOVINSKOG KRIMINALITETA

Polazeći od osnovnih karakteristika imovinskog kriminaliteta (masovnost, neprikriivenost krivičnih djela, mali postotak

Tablica 19
Struktura prijavljenih imovinskih krivičnih djela na području Republike Hrvatske u razdoblju od 1986. do 1990. godine.

	1986.		1987.		1988.		1989.		1990.	
	a.p.	%	a.p.	%	a.p.	%	a.p.	%	a.p.	%
Osnovni oblik imovinskih delikata	41050	85	38008	83	35930	83	41078	84	41243	84
Oduzimanje tuđe pokretne stvari										
Navođenje na djelatnost protiv vlastitih imovinskih prava i interesa	2126	4	1983	4	1919	4	1921	4	2066	4
Ugrožavanje imovine	3668	8	4674	10	3737	9	4177	9	4328	9
Prikrivanje stvari	1321	3	1288	3	1181	3	1425	3	1032	2
UKUPNO	48165	100	45953	100	43075	100	49042	100	48919	100

Tablica 20

Prijavljena imovinska krivična djela izvršena oduzimanjem tuđe pokretne stvari na području Republike Hrvatske u razdoblju 1986. - 1990.

DJELO	1986.		1987.		1988.		1989.		1990.	
	a.p.	%	a.p.	%	a.p.	%	a.p.	%	a.p.	%
Krađa	20736	50	17226	45	17507	49	14123	34	14729	36
Teška krađa	19969	49	20422	54	18149	50	26583	65	25981	63
Razbojništvo	316	0,7	325	0,8	242	0,6	337	0,8	495	1
Razbojnička krađa	29	0,1	35	0,1	32	0,1	35	0,1	38	0,1
UKUPNO	41050	100	38008	100	35930	100	41078	100	41243	100

Tablica 21
Prijavljena imovinska krivična djela izvršena navođenjem na djelatnost protiv vlastitih imovinskih prava i interesa na području Republike Hrvatske u razdoblju od 1986. - 1990.

DJELO	1986.		1987.		1988.		1989.		1990.	
	a.p.	%	a.p.	%	a.p.	%	a.p.	%	a.p.	%
Prevara	1954	92	1781	90	1765	92	1770	92	1932	93,5
Utaja	154		177	9	133	7	111	6	103	5
Iznuda	14		21	1	16	0,8	30	1,6	30	1,5
Ucjena	4		4	0,2	5	0,3	10	0,5	1	
UKUPNO	2126		1983		1919		1921		2066	

Tablica 22
Prijavljena imovinska krivična djela (ugrožavanje imovine) na području Republike Hrvatske u razdoblju od 1986. do 1990.

DJELO	1986.	1987.	1988.	1989.	1990.
Oduzimanje vozila na motorni pogon	1908	1837	2057	2239	2655
Oštećenje tuđe stvari	914	1225	1050	1371	1352
Ostala krivična djela	846	1612	630	567	321

poznatih počinitelja u trenutku saznanja za krivično djelo, veliki postotak krivičnih djela s nepoznatim počiniocem na kraju godine, recidizam počinioca, profesionalizam i organiziranost), pred policijskom organizacijom se postavljaju slijedeća osnovna pitanja (Papeš, Pavlek, 1973.):

- Je li policijska organizacija sposobna posve otkriti imovinski kriminalitet? Je li problem ograničen na nivo koji društvo može tolerirati?

- Kako se organizirati, strateški usmjeravati policiju te koje metode i sredstva primijeniti u suzbijanju imovinskog kriminaliteta? Kako spriječiti da policija svojom aktivnošću kriminalnu aktivnost dublje ne gurne u ilegalnost (Finnimare, 1982.)

- Je li kriminalistička obrada osnovni i glavni pravac djelovanja ili je sprečavanje imovinskog kriminaliteta ravnopravan strateški pravac djelovanja policije?

- Je li policijska organizacija jedina organizacija u društvu koja treba djelovati na suzbijanju imovinskog kriminaliteta?

5.1. Imovinska krivična djela kao pojedinačni događaj i dio masovne pojave

U stvarnosti postoje samo konkretna pojedinačna krivična djela (krivična djela u određenom prostoru i vremenu). Ako analiziramo obilježja imovinskih krivičnih djela, možemo utvrditi da postoje tipična i individualna obilježja.

5.1.1. Tipična obilježja

Policija u razjašnjavanju pojedinačnih krivičnih događaja polazi od tipičnih općih, karakteristika imovinskih krivičnih djela - načina izvršenja pojedinih krivičnih djela i tipičnih operativno-taktičkih i istražnih mjera i radnji koje policija primjenjuje u otkrivanju i razjašnjavanju krivičnih djela. Do općih karakteristika imovinskog kriminaliteta dolazi metodika istraživanja imovinskih krivičnih djela proučavanjem slijedećih elemenata imovinskih krivičnih djela:

- početne informacije,

- način izvršenja i prikrivanja djela,

- tipičnih tragova imovinskih krivičnih djela i vjerojatnog mjesta njihovog pronalaska,

- drugih okolnosti vezanih za izvršenje imovinskih krivičnih djela (mjesto, vrijeme izvršenja i druge okolnosti).

Analizom rada policije metodika istraživanja imovinskih delikata dolazi do saznanja o tipičnim operativno-taktičkim i istražnim radnjama i mjerama koje policija primjenjuje u otkrivanju i razjašnjavanju pojedinih oblika imovinskog kriminaliteta.

Međutim, moramo naglasiti da metodika istraživanja imovinskih krivičnih djela ne daje "recept" za otkrivanje i razjašnjavanje imovinskih krivičnih djela niti "najbolju" metodu. Metodika istraživanja imovinskih krivičnih djela pruža saznanja o tipičnim obilježjima imovinskih krivičnih djela i "spektru" operativno-taktičkih i istražnih radnji i mjera koje policija može primijeniti u otkrivanju i razjašnjavanju.

5.1.2. Individualna obilježja

Individualna obilježja otkriva i ocjenjuje svaki operativac u konkretnom slučaju. Suština primjene pravila metodike istraživanja imovinskih delikata jest uzimanje u obzir individualnosti svakog pojedinog krivičnog djela. Zbog toga praktična primjena operativno-taktičkih i istražnih mjera i radnji zahtijeva kreativan pristup.

5.1.3. Imovinski kriminalitet kao dio masovne pojave

Po učestalosti izvršenja imovinska krivična djela su masovni delikti a njihovi počinioci često povratnici. Zbog toga organizacija policije mora biti postavljena tako da svojim djelovanjem reagira na imovinski kriminalitet kao na pojedinačni događaj, tako i na imovinski kriminalitet kao masovnu pojavu. Dakle, policija reagira u dva pravca: u pravcu otkrivanja konkretnog počinioca krivičnog djela i povezivanju tog krivičnog djela s drugim imovinskim krivičnim djelom s kojima ima neke zajedničke karakteristike

(mjesto i vrijeme izvršenja, način izvršenja, oduzeti predmeti, pronađeni tragovi, prikupljene informacije) u određenom prostoru i vremenu. Takvim djelovanjem postiže se bolji učinak u otkrivanju i suzbijanju imovinskih krivičnih djela.

"Serija" krivičnih djela

Krivična djela izvršena na širem području na sličan ili isti način od istog ili istih počinioca nazivamo "serija" krivičnih djela. Policijska aktivnost je posebno usmjerena prema ovakvim pojavnim oblicima kriminala. Na taj način se ostvaruje pretpostavka za efikasno i racionalno djelovanje policije. S jedne strane kriminalističkom obradom "serije" krivičnih djela nastoji se doći do počinioca. S druge strane se procjenjuje ugroženost određenog područja i vjerojatnost ponovnog izvršenja takvih krivičnih djela s obzirom na mjesto i vrijeme izvršenja. Također se procjenjuje za koje osobe postoji opća sumnja da čine takve serije krivičnih djela. Kriminalistička kontrola je prisutna na mjestima gdje se očekuje izvršenje krivičnih djela iz "serije", ali i usmjerena prema osobama za koje postoji sumnja da čine takva krivična djela.

5.2. Neprikrivenost imovinskih krivičnih djela i tragovi i indicije

Za imovinska krivična djela saznajemo u pravilu od oštećenih ili građana (ili poduzeća i radnji). Ona obično nisu prikrivena. Međutim, u najvećem broju slučajeva u trenutku saznanja za postojanje krivičnog djela nije poznat identitet počinioca. Ova karakteristika imovinskih krivičnih djela bitno utječe na mogućnost korištenja tragova prikupljenih prilikom uviđaja. Najveći broj tragova pronađen i fiksiran prilikom uviđaja ukazuje na postojanje samog krivičnog djela i posljedice a rjeđe upućuje na vezu između određenog krivičnog djela i neke osobe. Iz ovog je vidljivo da samo u određenom broju slučajeva možemo na osnovi tragova s mjesta izvršenja imovinskog krivičnog djela doći do počinioca. Najčšće će tragovi

morati biti pohranjeni i čekat će dok se prikupe indicije koje će neku osobu, presumnativnog počinioca, dovesti u vezu s određenim krivičnim događajem. Ova spoznaja upućuje na usmjerenost policije da maksimalnom aktivnošću ovlaštenih radnika prikuplja informacije i indicije koje će dovesti u vezu određenu osobu s određenim krivičnim djelima. Štoviše ta spoznaja upućuje na potrebu za većom primjenom kriminalističke kontrole i prevencije u suzbijanju imovinskih krivičnih djela.

5.3. Organizacija policije - prostorno i vremensko pokrivanje područja

Policija organizira suzbijanje kriminaliteta djelovanjem općih organizacijskih jedinica koje pokrivaju određeni teritorij i reagiraju na ukupan kriminalitet na svom području (*teritorijalni princip organiziranja*). To su najbrojnije organizacijske jedinice. U tim organizacijskim jedinicama maksimalnom aktivnošću ovlaštenih službenih osoba, permanentnim operativnim djelovanjem (24 sata dnevno) i njihovom najširoom suradnjom s građanima mogu se postići konkretni rezultati na otkrivanju imovinskih krivičnih djela i njihovom razjašnjavanju, osobito, ako se radi o prigodnim ili lokalnim kriminalcima.

Međutim, ako se radi o profesionalnim počiniocima, organiziranom kriminalu, "serijama" krivičnih djela, posebno teškim pojavnim oblicima potrebna je veća specijaliziranost kriminalističkih službenika, operativno-taktička usmjerenost i veći stupanj planiranja. Za takvo djelovanje formiraju se specijalizirane organizacijske jedinice (*linijske organizacijske jedinice*). Specijalizacija se određuje prema vrsti krivičnih djela (imovinski kriminalitet, razbojništva, provalne krađe, provalne krađe u motorna vozila, džepne krađe itd.), specifičnosti počinioca (maloljetnički kriminalitet), strateškom vidu djelovanja policije (grupa za kriminalističku kontrolu, grupa za kriminalističku obradu organiziranog kriminala).

5.4. Osnovni strateški pravci operativne djelatnosti policije

Osnovni strateški pravci operativne djelatnosti policije su: operativno-preventivna djelatnost, operativna (kriminalistička) kontrola i kriminalistička obrada. *Operativno-preventivna djelatnost* je vanpravna djelatnost policije. Cilj joj je sprečavanje izvršenja krivičnih djela. Organizacijsko-metodološki se provodi pozorničko patrolnim općeoperativnim (detektivskim) i specijalističkim oblikom djelovanja.

Na kraju svake godine na području Republike Hrvatske ostaje 40 do 50% prijavljenih imovinskih krivičnih djela s nepoznatim počiniocem. Taj postotak iz godine u godinu sve je nepovoljniji pa sprečavanje krivičnih djela dobiva sve više na važnosti.

Operativnom (kriminalističkom) kontrolom istodobno se ostvaruje prevencija i represija imovinskih krivičnih djela. Primjenom operativne kriminalističke kontrole policija se dovodi u aktivniji, ofenzivniji odnos prema imovinskim krivičnim djelima i njihovim počiniocima. Kriminalistička kontrola usmjerena je prema mjestima, punktovima gdje se očekuje izvršenje

(neodređenog) krivičnog djela ili prema osobama za koje postoji *opća sumnja* da vrše krivična djela. Operativna kriminalistička kontrola može prerasti u kriminalističku obradu.

Kriminalistička obrada ima izrazito represivni karakter. Provodi se nakon saznanja da postoji *osnov sumnje* da je izvršeno krivično djelo ili da je određena osoba počinitelj krivičnog djela. Ukoliko se uspješno završi kriminalistička obrada mogu se postići i preventivni učinci. Međutim, globalno gledano, posebno kod imovinskog kriminaliteta, kriminalistička obrada dovodi policiju u jedan defanzivan položaj. Čeka se saznanje (indicija) da je izvršeno krivično djelo, provodi se uviđaj (tragovi se pohranjuju jer najčešće nema presumtivnih osumnjičenika), a informacije o djelu i počiniocu se teško prikupljaju, za oduzetim predmetima se teško traga (npr. zbog problema utvrđivanja identiteta predmeta i sl.).

Sve to dovodi do velikog postotka imovinskih krivičnih djela sa nepoznatim počiniocem na kraju godine: 80% džepnih krađa, 75% provalnih krađa u stanove, 41% običnih krađa, itd.

LITERATURA

1. Bačić, F., Z. Šeparović (1982): Krivično pravo - posebni dio, Pravni fakultet, Zagreb
2. Dujmović, Z. (1991): Osnovne karakteristike imovinskog kriminaliteta - pristup suzbijanju, Zbornik radova nastavnika i suradnika Više škole za unutarnje poslove Republike Hrvatske, Zagreb
3. Finimare, P. (1982): Kako procjenjivati efikasnost policije?, Izbor iz stranih časopisa, MUP RH, Zagreb, br. 3/82, str. 227
4. Grubiša, M. (1980): Činjenično stanje u krivičnom postupku, Informator, Zagreb
5. Hošek, A. (1991): Rasprostranjenost kriminaliteta u Jugoslaviji, procjena pomoću metode polarnih taksoma, JRKK, vol 29, br. 2, str. 45 - 57
6. Krainz, K. (1991): Provalne krađe u stambene objekte, Die Polizei, br. 10, str. 245 - 261
7. Makra, A. (1987): Imovinski kriminalitet, Priručnik za stručno obrazovanje radnika unutrašnjih poslova, god. 35, br. 2, str. 115 - 126
8. Marković, T. (1972): Suvremena tehnika istraživanja krivičnih djela (Kriminalistika); Narodne novine, Zagreb

9. Maver, D. (1987): Kriminalistički i pravni aspekti krađe u prodavaonicama, Priručnik za stručno obrazovanje radnika unutrašnjih poslova, god. 35, br. 4, str. 361 - 372
10. Matjaž, J. (1991): Essays on Crime and Development (tuje revije in knjige), Revija za kriminalistiko in kriminologiju, vol. 42, br. 2, str. 149 - 152
11. Papeš, D., V. Pavlek (1973): Kako se provodi kriminalistička kontrola, Beograd
12. Perić, V. (1987): Oblici operativne djelatnosti SJS, II izdanje, MUP RH, Zagreb
13. Pečar, J. (1991): Slovenska policija u novim društveno - političkim prilikama, Priručnik za stručno obrazovanje radnika unutrašnjih poslova, god. 39, br. 2, str. 107 - 123
14. Singer, M., Lj. Mikšaj-Todorović (1989): Delinkvencija mladih, Globus, Zagreb
15. Stojanović, Z. (1987): Granice mogućnosti i legitimnosti krivičnopravne zaštite, Savremena administracija, Beograd
16. Leone, U., U. Zvekić (1987): Razvoj i kriminalitet, Revue internationale de criminologie et de police technique, Ženeva, vol 40, br. 3, str. 371 - 285
17. Vedriš, M. (1977): Osnove imovinskog prava, opći dio, III izdanje, Informator, Zagreb
18. Vršec, M. (1991): Policija, privatizacija sigurnosnih usluga i profesionalizacija zaštite u poduzećima, Priručnik za stručno obrazovanje radnika unutrašnjih poslova, god. 39, br. 4
19. Essays on Crime and Development (1990): United Nations Interregional, Crime and Justice Research Institute, Rim, str. 377
20. Report of the second world crime survey (1989): United Nations
21. Šesti kongres Ujedinjenih naroda o prevenciji zločina i tretmanu prijestupnika (A/CONF.=87.10, točka I, A.B.)

BASIC CHARACTERISTICS OF THE PROPERTY CRIME IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Summary

Property crime as a problem outgrows national frontiers and economic, social and cultural development of the society.

Basic ways of property crimes and the influence on their repelling have been analyzed. The thesis that the characteristics of the property crime influence the organization and the approach to it's repelling have been checked on the basis of indicated indexes (the characteristics of property crime), as well as the need of the strategical move in the police functioning regarding the crime control and prevention.

Some typical characteristics of the property crime have been separately investigated (such as: participation, openness of property crime, anomity of the criminal, traces, the influence of time on the success of discovery of the criminal, and the criminals themselves).

Conclusion of this speculation is a that strategical move in the organisation, and functioning with lead the police and the society in the better position, regarding criminals involted in property crimes.

KEY WORDS: property crime, basic characteristics, prevention, repelling, police.